

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 373/2012-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. augusta 2012 predbežne prerokoval sťažnosť štátneho podniku L., B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. M., Z., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 8 Co/145/2009-574 z 29. apríla 2010 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 200/2010 z 27. februára 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť štátneho podniku L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. mája 2012 doručená sťažnosť štátneho podniku L. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co/145/2009-574 z 29. apríla 2010 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 200/2010 z 27. februára 2012 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“).

Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu K. (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 66/07-439 zo 4. februára 2009 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) zaviazaný vydať a navrátiť Rímskokatolíckej cirkvi... (ďalej len „žalobkyňa“) nehnuteľný majetok špecifikovaný vo výroku označeného rozsudku podľa ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva“). Krajský súd rozsudkom č. k. 8 Co/145/2009-574 z 29. apríla 2010 rozsudok okresného súdu vo veci samej potvrdil a v časti náhrady trov konania účastníkov rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Rozsudkom krajského súdu bolo vo veci súčasne pripustené dovolanie, ktoré však najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 200/2010 z 27. februára 2012 zamietol.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta záver najvyššieho súdu, že rímskokatolícka cirkev bola na území Slovenska štátom uznaná cirkev aj v období rozhodnom na zmiernenie majetkových krívd podľa zákona o navrátení vlastníctva a bola vlastníkom aj tých nehnuteľností, ktoré boli v čase odňatia štátom vedené v pozemkových knihách na Ostrihomskú arcidiecézu alebo na iný zahraničný subjekt rímskokatolíckej cirkvi, pretože toto tvrdenie popiera existenciu právnej subjektivity samostatných cirkevných subjektov danej im kanonickým právom poukazujúc na to, že v žiadnom reštitučnom spore žalobca nepredložil právne relevantný dôkaz o tom, že na neho prešiel majetok z pôvodného pozemnoknižného vlastníka Ostrihomského arcibiskupstva, ktorý do dnešného dňa ako samostatný cirkevný právny subjekt nezanikol. Tento záver všeobecných súdov podľa sťažovateľa ďalej *„popiera existenciu právnej úpravy nadobúdania vlastníctva, ktoré platilo po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918 v bývalej ČSR a to Pozemkovoknižný*

poriadok, vydaný nariadením Ministra spravodlivosti zo dňa 15. 12. 1855, podľa ktorého na nadobudnutie, zmenu alebo zánik vlastníckych práv k nehnuteľnostiam bola nevyhnutná intabulácia, t. j. vklad do pozemkovej knihy“.

Sťažovateľ tvrdí, že v dôsledku zabratia pozemkov Ostrihomského arcibiskupstva na základe ustanovení zákona č. 215/1919 Sb. o zabrání veľkého majetku pozemkového v znení neskorších predpisov (ďalej len „záborový zákon“) získal štát „právo zabratý majetok pridelovať a prenajímať (§ 5) a na akékoľvek nakladanie s týmto majetkom bol potrebný súhlas pozemkového úradu v Prahe (§ 7 záborového zákona), t. j. Svätá stolica nemala od roku 1919 žiadne práva vlastnícky nakladať s majetkom Ostrihomského arcibiskupstva bez súhlasu štátu, skutočnosť, že vytvorila Apoštolskú administratúru v T. a túto poverila spravovaním zabratých ostrihomských majetkov, ktoré zostali po rozpade Rakúsko-Uhorska na území novovzniknutej prvej ČSR nie je možné zamieňať s prevodom alebo prechodom vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam, chýba tu intabulačný zápis, pričom postavenie samotnej Apoštolskej administratúry v T. ako detenčného dočasného správcu nadobudnutie takéhoto vlastníctva vylučovalo, súhlas zo strany štátu v minulosti daný na takýto prevod vlastníctva v prospech Apoštolskej administratúry nebol nikdy daný...“. Sťažovateľ súčasne vyslovuje názor, že Svätá stolica z pozície svojho postavenia a v zmysle kanonického práva mohla iba rozhodnúť o tom, pod jurisdikciu ktorého biskupstva (diecézy) budú spadať veriaci bývajúci na konkrétnom území, a nie rozhodnúť, ktoré „územie“ bude právne patriť určitému cirkevnému subjektu ako vlastníkovi, a pokiaľ by rozhodovala o prevode vlastníckych práv k nehnuteľným veciam nachádzajúcich sa na niektorom území, musela by dodržať právne predpisy štátu, na území ktorého sa nehnuteľnosti nachádzali, a najmä, tieto nehnuteľnosti by musela predtým vlastníť.

Sťažovateľ ďalej namieta tvrdenie najvyššieho súdu, že „Svätá stolica právne odčlenila územia od Ostrihomskej arcidiecézy a pripojila k T. apoštolskej administratúre 2. septembra 1937“, keďže aj po vydaní vládneho nariadenia č. 204, ktorým boli s účinnosťou od 9. septembra 1937 zrušené všetky nariadenia ministrov s plnou mocou pre správu Slovenska zapodievané sa záborom cirkevného majetku, zostali všetky rozhodnutia Pozemkového úradu v Prahe nezrušené a tento majetok zostal naďalej zabratý podľa záborového zákona. Podľa názoru sťažovateľa apoštolská konštitúcia „*Ad ecclesiastici*

regiminis incrementum“ upravila ohraničenie cirkevných diecéz v súlade s rakúskou a maďarskou hranicou, neriešila však žiadne vlastnícke vzťahy k nehnuteľnostiam, ktoré tvorili územia diecéz. V ďalšej svojej argumentácii sťažovateľ poukazuje na znenie návrhu konkordátu z roku 1943 pripravovaného medzi Svätou stolicou a Slovenským štátom, ako aj na „zákon č. 50/1974 ř. n. o úprave vonkajších pomerov katolíckej cirkvi“.

Sťažovateľ tiež namieta, že žalobca v hmotnoprávnej prekluzívnej lehote do 30. apríla 2006 nepreukázal sťažovateľovi skutočnosti ustanovené § 5 ods. 1 zákona o navrátení vlastníctva, predovšetkým že je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 tohto zákona, a tiež nepreukázal ani existenciu niektorého z reštitučných titulov podľa § 3 zákona o navrátení vlastníctva, v dôsledku čoho právo na vydanie nehnuteľných vecí zaniklo preklúziou. Sťažovateľ konštatuje, že v jeho právnej veci obidva napadnuté všeobecné súdy porušili „*jeho práva garantované mu Ústavou Slovenskej republiky v spojení s medzinárodnými dohovormi a listinami o ochrane majetku, práva na spravodlivé súdne konanie a práva uvádzané v tejto sťažnosti*“, pričom za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považuje aj „*nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia..., ktoré stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje súd za preukázané a ktoré nie, z akých listinných dôkazov vychádzal a ako sa vysporiadal s námietkami účastníkov konania, t. j. bolo ústavnou a zákonnou povinnosťou súdov, aby dali jednoznačnú odpoveď na všetky námietky vznesené v odvolaní a v dovolaní sťažovateľa*“. Napadnutý rozsudok krajského súdu aj rozsudok najvyššieho súdu sú podľa sťažovateľa nepresvedčivé, zjavne neodôvodnené a arbitrárne, pretože „*pre ich právne závery nie sú v konaniach žiadne právne relevantné dôkazy, nie je kontinuita medzi vykonanými dôkazmi a zdôvodnením súdov, nakoľko z listinných dôkazov, predložených sťažovateľom vyplýva iný skutkový stav, akým súdy zdôvodnili svoje rozhodnutia*“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej takto rozhodol:

„Práva sťažovateľa L., štátny podnik... podľa článku 20 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu majetku podľa

článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 200/2010 zo dňa 27. februára 2012 a Rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8 Co 145/2009-574 zo dňa 29. apríla 2010 porušené boli.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. februára 2012 sp. zn. 3 Cdo 200/2010 a rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. apríla 2010 sp. zn. 8 Co 145/2009-574 sa rušia a vracajú na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa čl. 46 ods.1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd poznamenáva, že prípadné porušenie práva na súdnu ochranu podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a jeho porovnateľného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru je potrebné posudzovať spoločne a niet medzi nimi zásadných odlišností.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec

podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Podstatou sťažovateľových námietok je jeho nesúhlas s právnym posúdením veci vykonaným krajským súdom ako aj najvyšším súdom v otázke vymedzenej krajským súdom ako po právnej stránke zásadnej, predovšetkým s posúdením právneho nástupníctva žalobcu po pôvodnom pozemkovoknižnom vlastníkovi (Ostrihomskom arcibiskupstve), ako aj s posúdením preukázania dôvodu navrátenia vlastníctva vo výzve doručenej sťažovateľovi v lehote do 30. apríla 2006 podľa § 5 ods. 1 zákona o navrátení vlastníctva.

Právne posúdenie otázky právneho nástupníctva žalobkyne po Ostrihomskom arcibiskupstve ako evidovanom pozemkovoknižnom vlastníkovi (pzkn. vl. č. 249 pre kat. úz. C.) bolo predmetom dovolacieho prieskumu realizovaného najvyšším súdom v zmysle druhého bodu výrokovej časti rozsudku krajského súdu. Meritórne preskúmanie tejto otázky v rozsudku krajského súdu by bolo v rozpore s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy in fine, v zmysle ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení práv sťažovateľov, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (v okolnostiach prípadu najvyšší súd). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Vzhľadom na vyššie opísaný princíp subsidiarity vyplývajúci priamo z čl. 127 ods. 1 ústavy bolo preto potrebné sťažnosť

v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci (obdobne III. ÚS 304/09, III. ÚS 271/09, III. ÚS 313/2010).

Najvyšší súd ako súd dovolací vo svojom rozsudku sp. zn. 3 Cdo 200/2010 z 27. februára 2012 zaujal k otázke právneho nástupníctva žalobkyne po Ostrihomskom arcibiskupstve takéto stanovisko:

«Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam podľa odseku 1 môže uplatniť oprávnená osoba, ktorou je registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnu subjektivitu, ktorých nehnuteľná vec prešla do vlastníctva štátu, obce v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 3. Toto ustanovenie v otázke právnej subjektivity jednotlivých cirkví a náboženských spoločností odkazuje na zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, ktorý priznáva právnu subjektivitu všetkým cirkvám a náboženským spoločnostiam registrovaných štátom (§ 4 ods. 3).

Rímskokatolícka cirkev bola na území Slovenska štátom uznaná cirkev aj v období, ktoré je podľa zákona č. 161/2005 Z. z. rozhodné pre zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam a bola vlastníkom aj tých nehnuteľností, ktoré boli v čase odňatia štátom vedené v pozemkových knihách na Ostrihomskú arcidiecézu alebo iný zahraničný právny subjekt rímskokatolíckej cirkvi. Ostrihomská arcidiecéza nemala k týmto majetkom v období odňatia štátom už žiadne práva ani de facto ani de iure. Svätá stolica im právo spravovať tieto majetky odňala 29. mája 1922 a právne toto územie aj odčlenila od Ostrihomskej arcidiecézy a pripojila k T. apoštolskej administratúre dňa 2. septembra 1937.

Vzťahy medzi Československou republikou a Svätou stolicou boli upravené medzinárodnou zmluvou Modus vivendi, uzavretou 17. decembra 1927, ktorá nadobudla platnosť 2. februára 1928. Touto zmluvou bol stanovený spôsob a zásady nového ohraničenia československých diecéz. Podľa článku I tejto zmluvy Československá republika uznala, že len Svätá stolica má právo ohraničiť svoje diecézy a súčasne sa Svätá stolica zaviazala, že žiadna časť Československej republiky nebude podriadená ordinárovi, ktorého sídlo je za hranicami Československej republiky a že žiadna československá diecéza

nebude presahovať štátne hranice. V Článku II tejto zmluvy sa strany dohodli, že nútená správa nehnuteľných a hnutel'ných cirkevných majetkov v Československu je dočasná, až do uzatvorenia dohody určenej v Článku I a zveruje sa komisii pod predsedníctvom episkopátu príslušného územia.

V súlade so zmluvou *Modus vivendi Svätá stolica Apoštolskou konštitúciou „Ad ecclesiastici regíminis incrementum“* z 2. septembra 1937 určila obvody diecéz na území Československej republiky tak, aby sa kryli so štátnymi hranicami. Touto Apoštolskou konštitúciou bolo rozhodnuté aj o rozčlenení Ostrihomskej arcidiecézy tak, že územie Ostrihomskej arcidiecézy ležiace na území Československej republiky sa od nej odčlenilo a táto časť prešla na samostatnú cirkevnú jednotku - Trnavskú apoštolskú administratúru. Svätá stolica tým územne zladila hranice diecéz so štátnymi hranicami a rozhodla o tom, že hnutel'ný a nehnuteľný majetok na území Československej republiky patriaci pôvodne Ostrihomskej arcidiecéze pripadá T. apoštolskej administratúre, ktorá mala sídlo v T.

Aj ďalšie Apoštolské konštitúcie *„Praescriptionum sacrosancti“* a *„Qui divino“* potvrdili krytie hraníc slovenských diecéz s československými Štátnymi hranicami a sú v plnom súlade aj so Základnou zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou z 24. novembra 2000 (článok 3 ods. 2 a článok 19), Ústavou Slovenskej republiky (článok 20 a článok 24), ako aj so zákonom č. 308/1991 Zb. (§ 6 ods. 1 písm. g/).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, právne normy a historické relevantné dokumenty je nepochybné, že v období rozhodnom pre zmiernenie niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, bola Rímskokatolícka cirkev so sídlom na Slovensku na základe právneho nástupníctva podľa územného princípu vlastníkom všetkých nehnuteľností, pôvodne zapísaných v pozemkových knihách na zahraničné cirkevné právne subjekty, teda aj na Ostrihomskej arcidiecézu. K rovnakému záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky a v iných rozhodnutiach, napr. vo veci sp. zn. 3 Cdo 119/2002, sp. zn. 2 Cdo 208/2009, pričom vo veci sp. zn. 2 Cdo 208/2009 v dôsledku ústavnej sťažnosti žalovaného rozhodoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý uznesením z 25. mája 2011 sp. zn. IV. ÚS 216/2011 sťažnosť, v ktorej žalovaný namietal porušenie jeho základných práv, spočívajúce okrem iného v nesprávnosti riešenia otázky právneho nástupníctva žalobkyne po pôvodnom vlastníkovi nehnuteľnosti Ostrihomskej arcidiecéze dovolacím a odvolacím súdom, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Rovnako rozhodol Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením z 21. mája 2009 sp. zn.

III. ÚS 142/2009 o ústavnej sťažnosti žalovaného vo veci Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 232/2007.

Z uvedeného vyplýva, že v rámci, ktorý bol vymedzený nastolením otázky zásadného právneho významu, sa žalovanému v dovolacom konaní nepodarilo spochybníť správnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolací súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že v dovolaní je neopodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.».

Citované právne posúdenie otázky právneho nástupníctva žalobkyne po Ostrihomskom arcibiskupstve ako oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 2 zákona o navrátení vlastníctva tak, ako to je uvedené v odôvodnení rozsudku najvyššieho súdu, ktorý v okolnostiach sťažovateľovej veci len potvrdzuje právny názor vyslovený v rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu, považuje ústavný súd za ústavne udržateľné.

Ústavný súd predovšetkým poukazuje na účel zákona o navrátení vlastníctva, ktorým je pri registrovaných cirkvách zmiernenie následkov majetkových krívd a iných krívd, ku ktorým došlo v období od 8. mája 1945 do 1. januára 1990. Tieto krivdy spočívali v porušovaní všeobecne uznávaných základných práv zo strany štátu v označenom období. Zmyslom reštitučného zákonodarstva vo všeobecnosti je uľahčiť oprávneným osobám dosiahnutie ich zápisu ako vlastníkov v katastri nehnuteľností v (nepochybne častých) prípadoch, keď štát zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody nedbal ani na platné právo. Zmyslom zákona o navrátení vlastníctva však nemôže byť znemožnenie nadobudnutia (resp. navrátenia) vlastníckeho práva registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam so sídlom na území Slovenskej republiky (vrátane ich jednotlivých útvarov) k tomu nehnuteľnému majetku, ktorý prešiel do vlastníctva štátu alebo obce v období neslobody spôsobom uvedeným v § 3 zákona o navrátení vlastníctva, ale dosiahnutie takého právneho stavu usporiadania majetkových práv k týmto nehnuteľnostiam, aký by nepochybne existoval, ak by zavŕšeniu procesov vyporiadania a správy nehnuteľných majetkov v rámci zmien organizačných útvarov rímskokatolíckej cirkvi nezabránilo obdobie neslobody, ktorého následky majú byť uvedeným zákonom zmiernené. Uvedený zmysel a účel zákona o navrátení vlastníctva (ale v zásade aj celého reštitučného zákonodarstva) vyplýva z

ideálov spravodlivosti, ktoré ním majú byť naplnené a v jednotlivých prípadoch spravidla odôvodňujú extenzívny výklad aplikovaných zákonných ustanovení.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd dostatočne opísal historicko-právny vývoj vzťahov rímskokatolíckej cirkvi k štátu v období po vzniku Československej republiky (ďalej len „ČSR“) a sformuloval dôvody zodpovedajúce racionálnej právnej argumentácii svedčiace o právnom nástupníctve žalobkyne ako organizačného útvaru Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku po pôvodne zapísanom pozemkovoknižnom vlastníkovi. Najvyšší súd pritom poukázal aj na vlastnú ustálenú judikatúru (sp. zn. 3 Cdo 119/2002 a sp. zn. 2 Cdo 208/2009) a tiež aj na súvisiacu judikatúru ústavného súdu (III. ÚS 142/2009 a IV. ÚS 216/2011).

Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je posudzovanie právnej perfektnosti namietaného rozhodnutia všeobecného súdu z hľadiska formálnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a z týchto aspektov jeho „vylepšovanie“ (IV. ÚS 325/08), ale posúdenie jeho ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti. Ústavný súd nie je ani opravným súdom právnych názorov všeobecných súdov. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle judikatúry ústavného súdu by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Samotný výklad príslušných ustanovení zákona o navrátení vlastníctva cirkvám a náboženským spoločnostiam teda patrí do výlučnej právomoci všeobecných súdov.

Námietka sťažovateľa spočívajúca v nepreukázaní dôvodu navrátenia vlastníctva vo výzve doručenej sťažovateľovi podľa § 5 ods. 1 zákona o navrátení vlastníctva, následkom čoho došlo k zániku práva na navrátenie vlastníctva preklúziou, nebola

sťažovateľom v dovolacom konaní uplatnená. Je zrejmé, že sa tak stalo z dôvodu pripustenia dovolacieho prieskumu len vo vzťahu k inej otázke považovanej krajským súdom za otázku zásadného právneho významu. Ústavný súd vzhľadom na neprípustnosť dovolania v tejto otázke považoval prieskum ústavnej konformity rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu (na ktorého odôvodnenie krajský súd odkázal) za prípustný a lehotu ustanovenú v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde voči rozsudku krajského súdu považoval za zachovanú, keďže vzhľadom na najvyšším súdom realizované dovolacie konanie, v priebehu ktorého bola právomoc ústavného súdu na konanie o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy vylúčená, bola sťažnosť podaná v lehote na jej podanie proti rozsudku najvyššieho súdu vyplývajúcej z § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. V súvislosti s pripustením ústavného prieskumu meritórneho posúdenia nastolenej právnej otázky mal ústavný súd na zreteli predovšetkým účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže krajský súd sa v napadnutom rozhodnutí stotožnil s odôvodnením okresného súdu s poukazom na § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ústavný súd k opísanej námietke sťažovateľa uvádza relevantnú časť odôvodnenia rozsudku okresného súdu:

„K námietke žalovaného, že výzva žalobcu bola nejasná a neurčitá súd uvádza, že z písomnej výzvy žalobcu zo dňa 7. 4. 2006 doručenej žalovanému dňa 12. 4. 2006 (čl. 52 v spise) vyplýva, že sa domáha vydania a navrátenia vlastníctva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v kat. úz. C. (teraz K.), ktoré špecifikoval v prílohe k tejto výzve, podľa ich zápisu v pozemnoknižnej vložke č. 249, pričom označil identifikáciu parciel č. 2835/2006 zo dňa 31. 1. 2006 ako aj výpisom z LV č. 2617. Z identifikácie týchto parciel vyplýva, že sa jedná o nehnuteľnosti pôvodne vedené v pozemnoknižnej vložke č. 249 kat. úz. C. vytvorené z jednotlivých parciel a v súčasnej dobe zapísané ako parcely č. 12747 - lesné pozemky o výmere 22600 m², parc. č. 12593 - lesné pozemky o výmere 4839 m², parc. č. 12638 - lesné pozemky o výmere 21816 m² vedené na vlastníka S. š. p. Navrhovateľ pri podávaní výzvy vychádzal zo zápisov pozemnoknižnej vložky č. 249 v k. ú. C., pričom posledný zápis bol vykonaný 1. 4. 1955, na základe ktorého bolo zavkladované vlastnícke právo v prospech Československého štátu - štátny majetok, národný podnik v B. (prídelová

listina Čd. 144/1955), ktorú výzvu doručil žalovanému dňa 12. 4. 2006, teda v zákonom stanovenej lehote, teda do 30. 4. 2006.

Z pozemnokniženej vložky č. 249 pre k. ú. C. vyplýva, že ako vlastník týchto nehnuteľností bolo vedené Ostrihomské arcibiskupstvo, ktoré je zapísané pod poradovým číslom I. Pod por. č. 13, ad 1 sa nachádza zápis podľa čd. 144/1955, z ktorého vyplýva, že podľa prídelovej listiny Okresného národného výboru v H. zo dňa 15. 3. 1955 sa vkladá vlastnícke právo titulom prídelu pre: Československý štát - štátny majetok, národný podnik v B., operatívna správa.

Vychádzajúc zo všetkých skutočností a dôkazov súd dospel k záveru, že žalobca výzvou zo dňa 7. 4. 2006 uplatnil svoje právo včas, v zákonom stanovenej lehote do 30. 4. 2006. Nebol sporný ani predmet, ktorého sa žalobca domáhal, vydania navrátenia vlastníctva, keď sa jednalo o nehnuteľnosti pôvodne zapísané v k. ú. C., v pozemnoknižnej vložke č. 249 a v súčasnej dobe vedené na LV č. 2617 Správy katastra K. pre k. ú. K.. Žalobca v zákonom stanovenej lehote uviedol dôvod, podľa ktorého si uplatňuje svoj reštitučný nárok. V písomnej výzve označil tento dôvod § 3 ods. 1 písm. c), keď k odňatiu vlastníctva došlo postupom podľa zák. č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy. Táto skutočnosť vyplýva i z pripojenej pozemnoknižnej vložky č. 249 pre k. ú. C. uvedené pod radovým č. 12 ad. 1 častí B. Vlastníctvo, ktorá bola pripojená k písomnej výzve. Tvrdenie žalovaného, že pozemnoknižná vložka resp. nejaké listiny v obálke boli zaslané odštepnému závodu žalovaného – P., súd považoval za irelevantné, keďže tento ak mu to bolo doručené to mal postúpiť žalovanému. Súd poznamenáva k samotnej výzve, že túto nemožno posudzovať absolútne striktné, pretože by to bolo v rozpore s cieľom a účelom reštitučných zákonov.“

Ústavný súd sa v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti už viackrát zaoberal prípadmi, v ktorých bola právne posudzovaná otázka určitosti výzvy na vydanie nehnuteľností podľa reštitučných predpisov (napr. II. ÚS 419/09, IV. ÚS 419/09, I. ÚS 12/2010, I. ÚS 250/2010). Podľa názoru ústavného súdu interpretácia § 5 ods. 1 zákona o navrátení vlastníctva okresným súdom a krajským súdom nevykazuje také nedostatky, aby ju bolo možné označiť za arbitrárnu. V už citovanej časti odôvodnenia rozsudku okresného súdu sú dostatočným a jednoznačným spôsobom uvedené dôvody, pre ktoré treba ustanovenie § 5 ods. 1 zákona o navrátení vlastníctva interpretovať a uplatňovať

práve takýmto spôsobom, a nie iným, a tým bolo podľa názoru ústavného súdu zároveň ústavne konformným spôsobom odpovedané aj na argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej toto zákonné ustanovenie treba vykladať a uplatňovať odlišne. V každom prípade uvedený postup krajského súdu s prihliadnutím na znenie § 219 ods. 2 OSP nemožno pri odôvodňovaní jeho právneho záveru vo veci sťažovateľa považovať za zjavne neodôvodnený. Všeobecné súdy aplikovali v danom prípade právny výklad relevantných noriem aj s ohľadom na súvisiace právne normy, ktoré tvoria súčasť právneho poriadku (najmä Občianskeho zákonníka). Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom okresného súdu a krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným. Predmetný právny výklad okresného súdu, ku ktorému sa pripojil aj krajský súd, takéto nedostatky nevykazuje.

Podľa názoru ústavného súdu sa všeobecné súdy v sťažovateľovom prípade riadne a ústavne konformným spôsobom vysporiadali so všetkými otázkami podstatnými pre ich rozhodnutie z hľadiska právneho posúdenia veci. K tomuto záveru dospel ústavný súd vo vzťahu k jednotlivým sťažovateľom namietaným skutočnostiam.

Na základe uvedeného teda rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 200/2010 z 27. februára 2012 ani rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co/145/2009-574 z 29. apríla 2010 nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietanými rozhodnutiami a uvedenými právami, čo viedlo ústavný súd k odmietnutiu tejto časti sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu

S porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ spája aj porušenie základného práva vlastníť majetok

zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 326/07, III. ÚS 313/2011).

Ak teda v označenom konaní nedošlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprichádza potom do úvahy ani vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Vo vzťahu k uvedenému (namietanému) porušeniu práv sťažovateľa ústavný súd pripomína, že ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03, I. ÚS 130/06, I. ÚS 371/06). Keďže v sťažovateľovom prípade boli ustanovenia zákona o navrátení vlastníctva aplikované ústavne konformným spôsobom, nemohlo v označenom konaní dôjsť k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ani práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Za daných okolností ústavný súd vo vzťahu k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu dospel už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru o jej zjavnej neopodstatnenosti, a preto sťažnosť aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd bližšie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2012